

Mesa redonda sobre ética y autoría en la creación mediática y cinematográfica en tiempos de la IA.

Jornada Internacional de Investigación sobre Narrativas IA, dentro del contexto del +RAIN Film Festival 2023.

Fecha: 14/06/2023

Lugar: Universitat Pompeu Fabra, Campus Poblenou

Disponible en www.upf.edu/web/rainfilmfest/canal-rainstream

Participantes en la mesa

Patricia Ventura es doctora en Medios, Comunicación y Cultura por la Universitat Autònoma de Barcelona y profesora asociada en esta misma universidad. Ha sido autora del informe *Algoritmes a les redaccions. Reptes i recomanacions per dotar la intel·ligència artificial dels valors ètics del periodisme*, publicado en 2021 por el Consell de la Informació de Catalunya. Su investigación se ha presentado en fóruns como la Columbia University y el AI Democracy Lab de la University of Amsterdam.

Claudia Giannetti es teórica, escritora y comisaria de exposiciones. En 2018–19 fue la comisaria de la primera gran exposición sobre inteligencia artificial en España: *Más allá de 2001: Odiseas de la Inteligencia*, en la Fundación Telefónica de Madrid y en el Museo de la Evolución Humana de Burgos. Cuenta con numerosos catálogos de más de 160 artículos, así como quince libros publicados en distintos idiomas, como *Estética digital. Sintopía del arte, la ciencia y la tecnología* (2002) y *Ecologia da Imagem e dos Media* (2017).

Sara Suárez-Gonzalo es investigadora Juan de la Cierva y profesora de comunicación en el Internet Interdisciplinary Institute de la Universitat Oberta de Catalunya. Codirige la revista académica *Quaderns del CAC* y es miembro del Consejo Asesor de Inteligencia Artificial del Ayuntamiento de Barcelona.

Albert Sabaté es profesor Serra Húnter de Sociología, director de la Cátedra Observatorio de Ética en Inteligencia Artificial de Catalunya y coordinador de estudios del Máster en Economía de la Empresa (Business Economics) en la Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales de la Universitat de Girona. Es doctor en estadística social, censos y encuestas por la University of Manchester.

La mesa se desarrolló en castellano y en catalán y se ha respetado el idioma original de cada una de las intervenciones. Transcripción y edición de Miriam Sánchez Manzano.

Fig. 1: Claudia Giannetti, Albert Sabaté, Patrícia Ventura y Sara Suárez-Gonzalo (de izquierda a derecha). Foto cortesía de Universitat Pompeu Fabra.

Patrícia Ventura

Bon dia i moltes gràcies per convidar-nos aquí. He sentit que es troba a faltar parlar del llenguatge que fem servir. Doncs jo venia a parlar d'això directament i estic encantada que s'hagi trobat a faltar. En realitat venim a parlar de governança, però els relats (ens referim als relats culturals que ens expliquem per parlar de la intel·ligència artificial) al final acaben condicionant els comportaments de les persones com a individus, els comportaments col·lectius i, per tant, l'acció política. Hi ha un relat que ens preocupa especialment que és un relat que normalment abanderem les persones afins a les grans tecnològiques, com Sam Altman o Geoffrey Hinton, que van sortir dient que aquesta intel·ligència artificial adquirirà consciència, subjectivitat, i llavors ens dominarà i acabarà amb l'espècie humana, i fins i tot han fet una carta dient que ens extingirem. No existeix cap evidència que una màquina pugui adquirir subjectivitat i la subjectivitat és imprescindible a l'hora de fer avaluacions morals, fins i tot a l'hora d'exercir la creativitat.

Hem de vigilar, doncs, amb el llenguatge que fem servir. Una curiositat: “intel·ligència artificial” és un terme que es va inventar el 1956, quan tota aquesta recerca ja existia. El va popularitzar John McCarthy, però abans d’això es deia “simulació computeritzada”. Si se seguís dient d’aquesta manera, potser els debats i totes aquestes disquisicions que tenim serien diferents. Hem de dir-li “intel·ligència” a la “intel·ligència artificial”? Les màquines no poden tenir consciència, no poden tenir subjectivitat. Per tant, és molt dubtós que estiguem parlant d’intel·ligència així, alegrement. Deia que ens preocupen aquests relats, que a més a més, després acabem absorbint els mitjans de comunicació: atribuïm la capacitat de pensar, de raonar, no de dominar-nos, i ho acabem reproduint; perquè al final el que fem és ocultar altres problemes reals i actuals, com per exemple la capacitat d’aquesta tecnologia de fer de *driver* per mantenir asimetries de poder. En la recerca d’aquesta productivitat trobem que es llancen al mercat sistemes esbiaixats que reproduïen prejudicis, i fins i tot els institucionalitzen.

Per aterrar una mica això que dic: avui a Catalunya fem servir aquestes eines d’intel·ligència artificial per a moltíssimes coses fantàstiques, molt creatives, però també per a moltes d’altres. Per exemple, per determinar quina probabilitat de reincidència té una persona que està presonera, per decidir quina és la millor persona candidata a una oferta de feina o per determinar qui té dret a un ajut social o no. Totes aquestes són qüestions que poden tenir una incidència crítica a la vida de les persones. Doncs ens hem trobat que en la recerca d’aquesta productivitat i aquesta eficiència es posen al mercat sistemes que no estan madurs i, per exemple, rebutgen tots els currículums que provenen de dones per a una posició d’enginyeria perquè han estat mal entrenats. O ens trobem sistemes que deneguen (això ha passat a Espanya, ha estat àmpliament denunciat) un ajut social a persones que compleixen els requisits, i a més a més després el govern es nega a donar explicacions. No obren el codi i després “jo no sé res”. D’això n’hem sentit a parlar amb el concepte de “violència burocràtica”.

Després tenim una altra mena de problemes, com per

exemple com s'alimenten totes les generatives. És el cas de Google amb Google Books: va posar tots els llibres online, i després "ja vindran a perseguir-nos". O posem el cas de YouTube: tota la música online, i després "ja ens diran". I ara mateix entrenem aquests sistemes amb tot el que hi ha al web. És igual si té drets d'autor, en tot cas després ja vindran. Aquestes són qüestions que ara mateix són més urgents i més realistes que una invasió o un domini tecnològic, o que la possible extinció de l'espècie humana. I per això pensàvem que valia la pena parlar-ne. En aquest sentit, m'agradaria conversar amb les meves companyes i companys, per saber una mica quines creieu vosaltres que són les qüestions en què val més la pena posar el focus des del punt de vista de la governança ètica. Per exemple, Sara.

**Sara
Suárez-
Gonzalo**

Gracias a todas y a todos. Me encanta que hayáis montado esto y que me hayáis invitado a participar y a volver a estar aquí. Gracias, Patrícia, por la introducción, es muy interesante lo que comentas. Desde mi punto de vista, experimentar con las posibilidades que nos ofrece el desarrollo tecnológico es muy positivo y además es necesario en general. Creo que es muy importante que hagamos nuestras, por así decirlo, las tecnologías, y que aprendamos a utilizarlas para aquello que nos sea útil, para aquello que necesitamos, para aquello que hace nuestra vida mejor. Pero creo también que para que podamos hacer nuestras las tecnologías es importante que nos planteemos ciertas dudas. Especialmente en relación a una tecnología como la inteligencia artificial, que es tan novedosa, de la que el público general sabemos tan poco, y que avanza además de la mano fundamentalmente de intereses privados que marcan cómo se desarrolla.

Por eso creo que es importante que pensemos en cómo se está construyendo y en cuáles son las implicaciones sociales y las implicaciones políticas de usar esa tecnología. Para que cualquier sistema de inteligencia artificial funcione y dé buenos resultados es necesario haber creado ese sistema y haberlo entrenado con cantidades enormes de datos para que, por ejemplo, una herramienta como *Stable Diffusion*, que permite

generar imágenes fijas a partir de texto, pueda funcionar. Esa herramienta está entrenada con miles de millones de imágenes que están en páginas web de todo tipo alojadas en Internet y los textos descriptivos de esas imágenes. Claro, sin esto, sin el procesamiento de todos estos datos es imposible que ese sistema de inteligencia artificial produzca resultados tan interesantes como los que estamos viendo, incluso como los que se presentarán, se están presentando, en este festival, que son realmente impactantes.

Yo creo que es importante parar un momento y preguntarse de dónde vienen todos esos datos que están siendo procesados para que esas herramientas puedan existir; esas imágenes, esos audios, esos vídeos, esos textos. ¿Quién los ha creado? ¿Para qué? ¿Por qué los ha creado? ¿En qué contexto y con qué objetivos ha compartido esa información o esos datos? Y si el hecho de que sean accesibles (que es algo que pasa mucho en Internet y que se viene discutiendo desde los inicios del fenómeno que todos conocemos ya como Big Data) hace que sea lícito o ético utilizarlos para los objetivos que nosotros queramos utilizarlos. Y en el ámbito cinematográfico esto no solo está pasando con las imágenes. Se están utilizando este tipo de sistemas para muchas otras cosas, para la creación de guion, para la edición, para la postproducción. En fin, se están utilizando en muchísimos ámbitos, no solo en el de la creación de imagen.

Yo creo que estas preguntas no solo interpelan a quienes recopilan esos datos, o a quienes utilizan esos *datasets* para crear las herramientas de base que después todos utilizamos para generar nuevos contenidos. Creo que nos interpelan a todos y a todas. La pregunta sería: ¿no creéis que el hecho de que nuestros datos estén en la base de la construcción de esas herramientas debería darnos algún poder o al menos algún control sobre ese uso de nuestra información? No solo se trata de si a mí me parece bien que se utilicen mis datos, o si a mí como autora (directora) de películas anteriores me importa que se utilicen mis materiales para crear nuevos contenidos, y a Patricia, por ejemplo, no le importa. No se trata de eso. Se trata de pensar si, en el caso de que me importara o a alguna de vosotras o de vosotros os

importara, tendríamos la capacidad, los recursos o los medios necesarios para hacer algo al respecto. Esa es la pregunta que planteo.

Patrícia Ventura

Muchas gracias, Sara. ¿Cómo lo ves tú [a Claudia Giannetti]? ¿Cuáles serían los principales retos en este sentido?

Claudia Giannetti

Buenas tardes, antes que nada. Muchas gracias a toda la organización por la invitación, por estar hoy aquí. Me gustaría retomar un poco el comentario que has introducido, Patrícia. Cuando hablamos de esta relación entre IA y cultura siempre vuelve a aparecer la famosa pregunta o preocupación de si los sistemas de IA van a remplazar un día a los artistas. Y de hecho yo creo que es una pregunta que no tiene sentido; como si todos los artistas fuesen iguales o como si todo aquello que alguien dice que es arte así lo fuera.

Me gustaría introducir muy sintéticamente los cuatro argumentos de pros y contras, ya muy conocidos. Primero está el famoso argumento de la intención. Es un argumento que ya fue formulado nada menos que en 1842 (he dicho 1800, ¡no 1900!) por la matemática Ada Lovelace cuando decía que una máquina solo puede ser inteligente cuando es capaz de crear un original por iniciativa propia. El centro aquí es la iniciativa propia. El segundo argumento es el argumento de la autonomía, que fue formulado nada menos que en 1912 por el ingeniero e inventor Leonardo Torres Quevedo, que de hecho es el verdadero padre de la inteligencia artificial, aunque el mundo anglosajón siempre lo intenta un poco encubrir. Y fue Torres Quevedo, mucho antes de la cibernética y 40 años antes que Alan Turing, quien formuló la pregunta sobre la autonomía del pensamiento de la máquina. El tercer argumento se basa en la famosa relación entre arte y emoción, y en la constatación de que las máquinas carecen de la capacidad de emocionarse. Es un argumento engañoso, sobre todo por el hecho de que una parte considerable de la producción artística o creativa no está subordinada directamente a la capacidad o a los estados emocionales. Se pueden

poner suficientes ejemplos de obras que se basan en pensamiento analítico, en pensamiento razonado, o que requieren una gran destreza o competencias en la especialidad. Y yo creo que la mejor definición de esta dicotomía sobre la relación de la emoción la formuló no un científico, sino un gran poeta, que fue Fernando Pessoa. Pessoa marcó una diferencia fundamental entre el pensamiento de las emociones y las emociones del pensamiento. Entonces una IA puede llegar a simular el primero, pero seguramente no llegará a simular las segundas, por motivos obvios de indeterminación o de imprevisibilidad; es decir, las emociones imprevistas que un pensamiento puede llegar a generar. El cuarto argumento es quizá el más contundente, y es el argumento económico. Es evidente que la inversión de sumas incalculables por parte de la industria en la investigación de IA no tiene como objetivo central fomentar el arte, sino desarrollar sistemas cada vez más eficaces, más autónomos, más acelerados y creativos para automatizar la generación de productos que atiendan a la constante y creciente demanda de consumo masivo.

Los argumentos de la intención y de la emoción ya no interesan para nada. Entonces la pregunta, de hecho, se desplaza del cómo al qué. O sea, ¿qué contenidos, qué nivel de calidad puede llegar a alcanzar este tipo de producción? Y aquí sabemos (y creo que la mesa anterior ha sido bastante contundente en este sentido) que el trabajo de los artistas que realmente revolucionaron el mundo del arte estuvo basado en la creación de objetos (estéticas, formas, temáticas) que no estaban previstos en el sistema. Ni eran demandados por la sociedad ni correspondían a modelos habituales de su época. O sea, los artistas realmente innovadores, muchas veces vistos como transgresores, se rigen por otras pautas completamente distintas, otras actitudes, otras posturas intelectuales, conceptuales, formales o estéticas. Trabajan y suelen crear a contracorriente y por ello topan a menudo con la incomprensión de la sociedad de su momento. Y esto suele traducirse lamentablemente en un fracaso profesional o económico en su tiempo.

Para la industria que está detrás de este sistema de

IA esto es contrario a toda lógica. O sea, a las reglas con las que el sistema está definido para funcionar en el mercado, y que es dar respuesta inmediata (o sea, analizar y generar datos) a la demanda dominante de las masas. Así que, por lo tanto (y esto también encaja con lo que tú habías dicho [a Sara Suárez-Gonzalo], que la IA evidentemente juega con mucha ventaja por la capacidad ingente de procesamiento de Big Data), la cuestión esencial ya no se coloca más de un lado o del otro, sino que se coloca en el público. En qué tipo de consumo se está haciendo y cuál es el perfil del consumidor hoy en día.

Patricia Ventura

Molt interessant. Moltes gràcies. Deia Hannah Arendt que l'acte de creació està guiat absolutament per la subjectivitat, per la motivació, per la recompensa, per participar socialment, i que aquesta participació social influeix en el nostre benestar psíquic. Serem capaces de trobar paraules (en aquests moments sabem que ens toca trobar el nostre lloc com a persones humanes) que defineixin el que fan l'estadística i la computació, i de diferenciar-les del que fem les persones humanes? Jo penso que aquest és un dels reptes. Albert, tu quin repte destacaries des del punt de vista de la governança ètica?

Albert Sabaté

En primer lloc, moltes gràcies per convidar-me És un plaer estar aquí amb vosaltres. No sé si tenim temps per abordar molts reptes, però sí que podem abordar-ne uns quants. I el primer segurament és si una conferència o una trobada com aquesta tindria el mateix èxit, tornant al teu punt [a Patricia Ventura], si li diguéssim “estadística interpolativa”, que és el que bàsicament estem fent amb tot el que seria l'aprenentatge automàtic, i és el que hi ha al darrere. Després, evidentment, fem servir noms més o menys sofisticats que parteixen de la intel·ligència artificial, però que acaben sent més o menys el mateix que l'estadística interpolativa. Parteixen evidentment de la computació, i és a través de la computació, i d'aquesta capacitat de càlcul que tenen els grans ordinadors, que poden (que podem, si voleu), com es deia en la taula anterior, democratitzar l'accés, no les competències.

En termes de reptes, jo el que voldria és subratllar allò que deia el gran filòsof canadenc Marshall McLuhan: que bàsicament no hi ha res inevitable si som capaços de comprendre el que està succeint, i per mi estan succeint tres coses. Una és que ens plantejem només la presència de tecnologia i no l'absència. I aquí intento recollir allò que explicava en Víctor Alonso a la taula anterior, que m'ha semblat genial: plantejar-se l'absència davant d'un huracà de tecnologia que no ens permet reflexionar, entre d'altres coses perquè aquell que no puja el tren queda despenjat. Per tant, sembla que l'absència serà un factor clau en la creativitat, perquè s'haurà d'escollir molt bé quan s'utilitza la tecnologia d'una manera especialment creativa. L'altre repte per mi no és només de presència o absència, sinó de com nosaltres atorguem agència a les màquines. Aquesta voluntat de donar agència a les màquines generalment té males conseqüències. Ja ho hem vist al llarg de la història, i el que és curiós és que no aprenem. Fets tan transcendents que estan relacionats amb tecnologies que en alguns casos són invisibles però que ens han afectat molt, com poden ser l'amiant, o com pot ser el mal ús de les bombes atòmiques. I efectivament, això vol dir que ens hem de plantejar fins a quin punt donem agència a les tecnologies. I finalment, hi ha una part que té molt a veure amb allò que és la "màgia" al voltant de la intel·ligència artificial. Evidentment, això ho dic a propòsit. Estem en un congrés o en una trobada sobre art, sobre creativitat, i sempre hi ha un component màgic. Jo crec que hi ha aquesta voluntat, fins i tot, de recuperar la màgia, de buscar d'alguna manera ressituarnos a través d'aquesta màgia. Però tornem al punt inicial: estem parlant d'estadística computacional. Llavors és important veure fins a quin punt aquesta estadística computacional ens permet fer determinades coses que són màgiques. I aquí hi haurà una qüestió que tindrà acceptació entre el conjunt de persones que es dediquen a l'art. Però l'art no es fa per a les persones que es dediquen a l'art, l'art es fa per al conjunt de la població, i aquí és on el repte principal serà traslladar a la gent (al conjunt de la gent) si, efectivament, aquesta presència massiva de tecnologies és acceptada o no. I això és l'impacte, l'impacte social.

Fig. 2: Claudia Giannetti y Albert Sabaté (de izquierda a derecha). Foto cortesía de Universitat Pompeu Fabra.

Quan entomem aquests reptes, i sent capaços d'entendre que no estem fent això perquè ens produeix una certa satisfacció individual (que sembla que és la tònica general), segurament li haurem donat la volta. Nosaltres mateixos haurem estat capaços, primer, no de donar-li l'agència a la tecnologia, sinó de determinar quina és la presència d'aquesta tecnologia; i, segon, de treure tota aquesta màgia que no ens permet explicar el que està passant. I ja que jo no em dedico a la part més creativa ni artística, en aquest últim punt sí que m'agradaria dir que és important desemascarar algunes coses. I per desemascarar les coses estan els usos ètics de la tecnologia. Els usos ètics són fonamentals perquè et permeten veure fins a quin punt nosaltres estem en un procés que és transparent, que es pot explicar. Si nosaltres som capaços de dir qui és responsable d'aquesta obra d'art o d'aquest treball. També hem de ser capaços de dir que fem un art que en principi és per al benestar de les persones; fem art no per a qualsevol cosa, sinó per produir benestar. I

per tant aquí hi ha una part que és de seguretat, i fins i tot, de no maleficència. No farem qualsevol cosa. Aquí evidentment hi ha totes aquelles ramificacions relacionades amb els *deepfakes*. Haurem d'avaluar també la qüestió de la privacitat de les dades, i no ens hem de deixar de cap de les maneres la sostenibilitat. Qualsevol art que parteixi d'una idea insostenible deixarà de ser art. O com a mínim això és el que la majoria de la població pensarà. Per què hem de fer un art que bàsicament està contribuint d'una manera massiva a una petjada de carboni que és insostenible?

Patrícia Ventura

Moltes gràcies, Albert. M'ha agradat aquesta idea: si aquesta trobada es titulés "estadística interpolativa", tindria el mateix èxit? No ho hem dit abans, però si es va mantenir el terme "intel·ligència artificial" va ser per l'èxit periodístic. Ja us ho haureu imaginat, però el caos és enemic de la governança. Això que deia l'Albert: hem d'eliminar aquestes propietats màgiques dient les coses pel seu nom. Està molt bé, ens fascinen la tecnologia i les seves capacitats (a nosaltres també, el que passa és que ens ha tocat participar en aquesta taula), però diguem les coses pel seu nom. Tu, Sara, t'imagines un escenari ideal per poder fer servir tecnologia, per democratitzar-la, amb les garanties que estem actuant d'una manera ètica? T'imagines alguna solució? No sé si és una pregunta molt difícil... si no, tu mateixa ho orientes.

Sara Suárez-Gonzalo

Es una pregunta difícil y es también difícil relacionarlo con todo lo que hemos comentado. Porque hemos hablado de cosas distintas que son muy importantes, pero es difícil hilarlas de forma espontánea en una intervención breve. Para acercarnos a un escenario ideal o mejor en el que utilizar esta tecnología voy a ir a por una idea, relacionada con la necesidad de desmitificar o de rebajar un poco la magia que rodea a todo lo que tiene que ver con este tipo de tecnologías, incluidos los relatos que utilizamos y demás. Creo que una de las cosas que también tenemos que desmitificar o pensar de forma crítica es en qué sentido estas tecnologías están democratizando cosas. Es una palabra que sale constantemente, que utilizamos

de forma coloquial, y es normal, pero compañeros de la mesa anterior ya mencionaban cuestiones al respecto, como que, en realidad, muchas veces estos avances tecnológicos no hacen que se generen tantos contenidos nuevos como cabría esperar, o que los genere cualquier tipo de persona.

Pero hay otra cosa que creo que habría que tener en cuenta (que tiene mucho que ver con lo que explicaba al principio, porque al final es mi línea de investigación): democratizar o amplificar el uso de estas tecnologías... ¿pero a qué coste? ¿a coste de quién? ¿Cómo se están desarrollando esas tecnologías y cómo de democráticos son los procesos que llevan a desarrollarlas? No solo su uso una vez que ya están creadas. Y para eso creo que es importante lo que comentaba Albert: pensar, pensar bien y pensar juntos. Cuáles queremos que sean nuestra presencia y nuestro rol en el desarrollo de estas tecnologías, y también en su uso. O cosas como quién está en último término capacitado, por ejemplo, para dar soporte técnico de infraestructura a este tipo de tecnologías. *Stable Diffusion* en última instancia se apoya sobre Common Crawl, una especie de copia general de Internet, que es de donde luego salen todas las imágenes que permiten alimentar esos sistemas. Toda esa información no la podemos almacenar cada uno o cada una de nosotras en nuestra casa. Esa información está almacenada en servicios web de Amazon, por ejemplo. A nivel más concreto (y esto tiene mucho que ver con cosas que trabajamos todos), yo creo que es importante que esté claro qué datos están involucrados, de dónde vienen estos datos, que los procesos sean transparentes, que sean auditables, que haya procesos de responsabilidad y rendición de cuentas si hay impactos negativos una vez que el producto está generado. Garantizar, en definitiva, los medios, los recursos necesarios para que todos podamos entender qué está pasando y hacernos cargo si eso es lo que queremos.

Y otra cosa de la que se está hablando mucho es de la necesidad (ahora que se vota la nueva Ley de Inteligencia Artificial europea) de prohibir los sistemas que supongan un alto riesgo para la población, y dentro de estos entran muchos tipos de sistemas. Hay una cosa que es muy complicada de definir y en la que Albert y yo estamos

Patrícia Ventura

de alguna manera involucrados es quién define el riesgo que implican esas tecnologías y cómo. Eso es algo que debe involucrarnos a todos y a todas, en especial a las personas que tengan características que las hagan más vulnerables ante este tipo de tecnología, tanto en el desarrollo previo (todo lo que explicaba con respecto a los datos) como en su uso posterior.

Moltes gràcies, Sara. Sí, a més és curiós perquè pel que fa a les dades hem vist que les clàusules, les normes d'ús de ChatGPT o d'OpenAI, com les de Google, demanen explícitament que altres sistemes no puguin ser entrenats amb el seu contingut. O sigui, ells entenen la importància (també, com s'ha dit a la taula anterior) de la qualitat de les dades per entrenar els seus sistemes, però en canvi a les seves clàusules, explícitament, demanen que altres sistemes no siguin entrenats amb els seus propis continguts. I ens estem referint a aquestes concretament, perquè sabem que, per exemple, Adobe ha llançat una eina generativa amb tot d'imatges lliures d'ús. No és la tecnologia. Atenció, i això és important: no hi ha cap problema en la tecnologia, sinó en com es fa servir. És el típic cas: el martell el podem fer servir per clavar un clau o per clavar-li un cop al cap a algú.

El problema és que estem en aquestes societats de capitalisme extractivista en què la ideologia que ens governa és la de la maximització i l'optimització, i això ens porta a aquesta mena de qüestions. Com deia la Sara, avui és un dia molt important perquè es vota aquesta llei. No s'acaba el procés aquí (durarà fins al 2024), però sí que avui és un dia en què (i us convidem a estar atentes a aquesta qüestió) podem entendre fins a quin punt el lobby de les tecnològiques ha fet efecte. No fa gaire hem tingut aquí a Europa el gir diplomàtic de Sam Altman, que s'ha fet fotos amb tots els dirigents. Doncs això és el que venia a fer. A part d'avisar que ens extingiríem com a humanitat (que això és el que han posat als titulars), el que venia a fer era justament fer aquest lobby perquè no regulin massa, perquè no perjudiquin el seu negoci. Per tant, no és la tecnologia, sinó qui és qui la pilota. Tu [a Claudia Giannetti] veus algun escenari amb possibles solucions? Què ens plantejaries en aquest context?

**Claudia
Giannetti**

Bueno, retomando un poco lo que ella ha dicho [a Sara Suárez-Gonzalo], claro, siempre vuelve a aparecer el tema de la democratización, como si en el mundo o en el mercado del arte hubiera democracia; nunca la hubo. Sabemos muy bien cómo funciona el mercado, y el mercado del arte no es distinto. Entonces, cómo vamos a esperar que una tecnología que tiene una industria potentísima detrás vaya a democratizar el mundo o “hacer un mundo mejor”. Por favor, no tiene sentido. Por otro lado, lo que comentabas tú [a Albert Sabater]: el tema del arte en relación al objetivo. Cuando un artista se propone hacer una obra de arte, en general, no tiene un objetivo detrás. O sea, el arte que ya viene marcado por objetivos es precisamente el que puede ser reproducible a través de una inteligencia artificial. Esto también genera ahí un poco de controversia. Entonces, desde mi punto de vista, sinceramente creo que para el tipo de producción que hoy en día requiere el mercado (y ahora centrándonos en el mundo del audiovisual, o sea el tipo de producción de enlatados audiovisuales, televisivos o de cine), sin duda, la inteligencia artificial será mucho más eficaz que el ser humano.

**Patricia
Ventura**

Sí. Tomo tu palabra, porque me interesa esto que comentas. Sempre reiterem la idea de distingir allò humà d'allò que fa la màquina, de trobar les paraules. Però, per què és important això? Doncs perquè el procés creatiu humà no és lineal, no és ràpid, és una altra cosa diferent a l'estadística i a la computació. Llavors si acabem fent (o assumint) aquesta metàfora “màquina com a humà” i “humà com a màquina”, tenim un problema. Un problema de concedir un excés d'autoritat a la màquina que ens converteix, doncs, en societats més acrítiques. I justament hauria de ser a l'inrevés. Perquè per governar la màquina necessitem el contrari, necessitem valorar que només les persones humanes podem aplicar criteri moral. Només les persones humanes podem governar. Les màquines no tenen agència i no tenen autonomia i, per tant, el que hem d'assenyalar són les persones que hi ha darrere de les màquines. Per això és tan important distingir i buscar conceptes. Albert, tu t'imagines algun escenari en positiu en què convivim amb aquesta tecnologia amb menys fricció?

Albert Sabaté

Sí, jo crec que això del plantejament dels escenaris és fonamental i ens ha de fer pensar fins a quin punt creem aquests futurs possibles nosaltres mateixos i no aquells que ens diuen que democratitzaran la tecnologia. Podem fixar-nos en societats, o si voleu països, molt industrialitzats i que porten la tecnologia pràcticament a l'ADN, com Corea del Sud o el Japó, però on no s'ha aconseguit que els robots facin totes les feines, no s'ha aconseguit que l'automatització massiva acabi substituint les persones. I, de fet, hi ha moltíssimes publicacions, entre elles un llibre que recomano i que és molt bo, *Els robots no salvaran el Japó / Robots Won't Save Japan*, que bàsicament acaba argumentant que al final fan falta persones per cuidar els robots. Aquí hem de pensar què farà falta per cuidar aquests artistes que acabaran sent expulsats, no tant per la capacitat que té la tecnologia d'expulsar persones, sinó per un sistema que sí que és molt capaç de dir qui ha de ser expulsat. I aquí és on hem de ser... Jo crec que el focus no ha d'estar ni molt menys en la tecnologia.

Per tant, l'escenari és optimista, però sí que hem de ser capaços de dir les coses pel seu nom i, sobretot, dirigir els nostres esforços per tal que aquesta tecnologia no ens faci molt més vulnerables, no només com a persones, sinó també com a artistes. Els artistes, siguin escriptors, pintors, poetes, músics, han de tenir una capacitat que és la de crear continguts, i sí que s'han de preocupar per perdre la feina, que és una cosa que el comú dels mortals hem de fer, perquè pot passar. Però passarà d'una manera molt més excessiva, molt més radical, si no ens fixem en qui són aquells que estan més preocupats perquè això succeeixi; bàsicament és un sistema, no és la tecnologia.

Per tant, fixem-nos en aquests escenaris, en aquests escenaris que ja són de futur perquè estan succeint, que són el Japó i Corea del Sud. I mirem què podem aprendre d'allà. És cert que podem aprendre, no en el sentit de "hauríem de fer com han fet ells", perquè justament és el que en alguns casos no hauríem de fer. Ara mateix, per exemple, el Japó s'està posicionant per eliminar el que serien els drets d'autor, que no existeixen, i que les grans companyies tinguin la capacitat (quan dic grans companyies, vull dir les Big Tech) de traslladar-se

Patricia Ventura

al Japó o de fer servir el Japó com un banc de proves per entrenar sistemes generatius. Això evidentment està molt bé per sortir a la foto, però el sindicat d'artistes japonesos ja s'ha posat en peu de guerra, com no podia ser d'una altra manera. I això pot passar a qualsevol indret del món, perquè al final no estem parlant de tecnologia, estem parlant d'uns impactes a nivell de societat, i nosaltres serem els que acabarem dient si són o no susceptibles de tenir lloc davant de les circumstàncies i davant d'aquests efectes, que poden ser molt perniciosos per a nosaltres. Tornant a la cita anterior: res és inevitable si som capaços de comprendre el que està succeint.

Moltes gràcies, Albert. Ja per acabar, només voldria subratllar tres frases de les moltes que heu dit i que m'han agradat. La Sara ens ha dit: "l'ús de les dades ens interpel·la a tots". Hem de fer que les persones, a nivell individual, puguin exercir els seus drets sobre les seves dades, que és la seva pròpia vida. Hem sentit: "no tiene sentido preguntarnos si van a substituir a los artistas". Claro que no, pues porque no. L'Albert: "hem de plantejar-nos també l'absència de la tecnologia". Bé, doncs amb aquestes cites dels meus companys, que han fet aquestes intervencions tan interessants, agraeixo la vostra atenció.

Cómo citar VV. AA. 2023. "Mesa redonda sobre ética y autoría en la creación mediática y cinematográfica en tiempos de la IA." *Comparative Cinema*, Vol. XI, No. 21, pp. 199-214. DOI : 10.31009/cc.2023.v11.i21.11